

ZATERDAG 10 SEPTEMBER 1988

ER

Een vrouwelijke strijder van het EPLF op een op de Ethiopiërs veroverde Russische tank

door Guido van den Berg

De vergeten

De Ethiopische provincie Eritrea
vecht al ruim een eeuw

HET GEBEURDE op 12 mei in Maar het was de Ethiopiërs altijd een

ERITREA

FOTO FRITS N. EISENLOEFFEL

Amena Mohammed en haar twee jaar oude dochtertje in het kamp Rora Habab

FOTO GUIDO VAN DEN BERG

eten oorlog

ncie Eritrea
art eeuw voor
onger terreur

toestand zijn vele mensen vluchteling in
eigen land geworden. Een grove schatting
leert dat er zo'n 400.000 mensen van huis
en haard verdreven zijn. Wij kunnen he-
laas lang niet iedereen bereiken door de
militaire aanwezigheid van de Ethiopiërs.
die men ons toe komen of

00504M

HET GEBEURDE op 12 mei in She'eb, een plaatsje van ongeveer tienduizend inwoners in Eritrea. Vroeg in de morgen kwamen twee tanks van het regeringsleger het dorp binnenrijden. De militairen dwongen de aanwezige dorpelings bij elkaar te gaan staan. Eén van hen was Amena Mohammed, een jonge vrouw van 28 jaar. Ze vertelt: "Mijn man was toevallig net het dorp uit. Hij dacht dat de Ethiopiërs waren gekomen om jonge mannen op te pakken om hen te dwingen dienst te nemen in het leger. Hij vluchtte meteen."

Wat werkelijk gebeurde was veel verschrikkelijker. De Ethiopiërs richtten een waar bloedbad aan. Amena Mohammed: "Eén van de tanks begon rondjes te rijden, zodat de mensen niet weg konden vluchten. Plotseling openden de militairen met mitrailleurs het vuur op de menigte. De andere tank reed recht op de mensen af en verpletterde tientallen."

In totaal vielen bij het bloedbad van She'eb ongeveer vierhonderd doden. Amena Mohammed en twee van haar drie kinderen overleefden de tragedie. De lijken van de verpletterde mensen vielen over Amena en haar twee jaar oude dochtertje heen. Drie dagen en nachten lang hield ze zich op die afschuwelijke manier verborgen. Eén keer hoorden twee Ethiopische soldaten haar dochtertje huilen van de dorst. De ene wilde het kind gaan zoeken om het dood te schieten, maar zijn collega zei: "Ach, laat maar, dat kind gaat vanzelf wel dood." Toen Amena geen Ethiopische stemmen meer in haar buurt hoorde, vluchtte ze. Ze liep dertien uur lang, tot ze bij een plek kwam waar ze opgevangen werd door Eritrese hulpverleners. In het vluchtelingenkamp Rora Habab, waar ze nu zit, kwam ze tot haar grote verrassing haar man weer tegen.

Willekeur

Het bloedbad van She'eb is een gruwelijk voorbeeld van de willekeur en wreedheid waarmee Ethiopische militairen tegenwoordig de bevolking van Eritrea terroriseren. Ethiopië en de rest van de wereld beschouwen Eritrea als een Ethiopische provincie, maar de bevolking van Eritrea denkt daar heel anders over.

Net als zovele andere Afrikaanse landen, werd Eritrea aan het eind van de vorige eeuw door een Europese natie, Italië, gekoloniseerd. De Italianen slaagden er niet in ook het aan Eritrea grenzende Ethiopië te bezetten, totdat, pas in 1936, de troepen van Mussolini de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba binnenmarcheerden. De Italiaanse bezetting van Ethiopië was echter slechts van korte duur. In 1941 verdreven Britse troepen de Italiaanse fascistische Ethiopië uit Eritrea. Ethiopië kreeg zijn onafhankelijkheid terug en Eritrea werd weer een kolonie, een Britse deze keer.

Ethiopië is er trots op dat het eigenlijk het enige Afrikaanse land is dat niet of nauwelijks door een Europees land gekoloniseerd is geweest. Het gaf de staat van keizer Haile Selassie destijds een enorm prestige. Zo is Addis Abeba tot op de dag van vandaag de hoofdstad van de Organi-

Maar het was de Ethiopiërs altijd een doorn in het oog dat het door het aan de Rode Zee gelegen Eritrea van een directe uitweg naar zee was afgesloten. Eritrea moest en zou een deel van Ethiopië worden.

Toen de Britten in 1952 vertrokken, wist de wereld geen raad met de kolonie. Na enig geharrewar in de Verenigde Naties werd tot een federatie met Ethiopië besloten. Spanningen tussen het feodaal geregeerde Ethiopië en het democratisch bestuurde Eritrea konden niet uitblijven. Een jaar voordat Haile Selassie in 1962 Eritrea met geweld annexeerde, werd de eerste Eritrese verzetsbeweging opgericht. Sindsdien wordt het leven in Eritrea beheerst door terreur, geweld, hongersnood en verzet. De staatsgreep van 1974, waarbij Haile Selassie werd afgezet en zijn regering door een militaire junta werd vervangen, bracht voor de bevolking van Eritrea geen enkele verandering.

EPLF

Verschillende Eritrese verzetsbewegingen hebben sinds het begin van de jaren zestig voor de onafhankelijkheid van hun land gestreden. Het in 1970 opgerichte *Eritrean People's Liberation Front* (EPLF) is daarbij als sterkste uit de bus gekomen. De kracht en vastberadenheid van dit volksleger kwam in 1977 en 1978 tot uiting toen vrijwel geheel Eritrea, met uitzondering van de grote steden, werd bevrijd. Met massale militaire steun van de Sovjet-Unie wisten de Ethiopiërs echter het overgrote deel van Eritrea terug te veroveren.

Het EPLF trok zich terug in de onherbergzame Sahel-provincie in het noordwesten van Eritrea. Tien jaar lang verschansten de strijders van het EPLF zich achter kilometers lange loopgraven en iedere keer als de Ethiopiërs een aanval wilden doen, liepen ze zich te pletten op het Eritrese verzet. Talloze pogingen van het Ethiopische leger om 'voor eens en voor altijd met de rebellen af te rekenen', leidden tot niets. Ethiopische soldaten zijn bang om tegen de Eritreërs te vechten. In Ethiopië doet dan ook de volgende wrange grap de ronde:

- Wat is de overeenkomst tussen een os die naar de slager gaat en een soldaat die naar Eritrea moet?

- Ze komen allebei nooit terug.

In december vorig jaar braken de strijders van het EPLF door de oude frontlijn heen en wisten in korte tijd grote delen van Eritrea te veroveren. In maart van dit jaar werden bij de strategisch belangrijke stad Afabet drie Ethiopische divisies door het EPLF in de pan gehakt. Volgens een opgave van de verzetsbeweging kwamen daarbij achttienduizend Ethiopische militairen om het leven of werden krijsgewonnen gemaakt. De Ethiopische dictator Mengistu Haile Mariam zou razend zijn geweest en het is zeer waarschijnlijk dat de nederlaag bij Afabet hem een paar maanden geleden, om precies te zijn op 11 mei, heeft doen besluiten de noodtoestand voor heel Eritrea af te kondigen.

De verovering van Afabet vormde een keerpunt in de Eritrese vrijheidsoorlog. Op dit moment heeft Ethiopië alleen nog

De Ethiopische provincie Eritrea vecht al ruim een kwart eeuw voor zijn onafhankelijkheid. Hongersnood, verzet – het zijn aspecten waarmee de bewoners van de Rode Zee vertrouwd zijn geraakt. De vastbeslotenheid van de Eritreërs om de strijd tot een goed einde te brengen is groot, ondanks het feit dat ze zich door de rest van de wereld zeer in de steek gelaten voelen.

Massawa en Assab in handen. Het belangrijkste front ligt nu tussen de steden Afabet en Keren. Op mijn reis tot dichtbij het front zag ik allerlei op de Ethiopiërs veroverd Russisch wapentuig, onder meer een T-55 tank, ZU-23 luchtafweergeschut en een Stalin-orgel. Geschoten werd er met 130 mm artilleriegeschut.

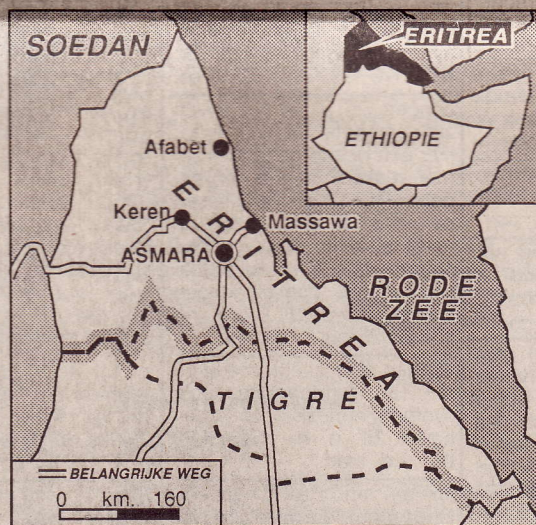
Spartaans

De strijders van het EPLF (mannen en vrouwen) leiden een spartaans leven. Ze worden goed getraind, gaan gekleed in oude spijkerbroek en T-shirt, zijn uitgerust met alleen het noodzakelijke wapen, slapen op de grond en leven soms dagenlang op wat water en brood. Ze zijn er allemaal van overtuigd dat zij voor de juiste zaak vechten. Bij een Russische tank die op de Ethiopiërs veroverd was, zag ik een pannetje waterige soep op een houtskoolvuurtje pruttelen – het avondeten voor zo'n vijftien strijders.

Vastberadenheid en de overtuiging voor de goede zaak te vechten, kom je in het door de EPLF beheerste gebied overal tegen, ook bij de niet-militaire leden van het Front. Het EPLF strijdt niet alleen voor de onafhankelijkheid van Eritrea, maar wil ook radicaal breken met feodale gebruiken en traditionele, onderdrukkende gewoonten. De beweging

rt eeuw voor
nger, terreur
pecten
van de smalle
de Zee
t. De
de Eritreërs
oed einde te
anks het feit
st van de
k gelaten

leert dat zo'n 400.000 mensen van huis en haard verdreven zijn. Wij kunnen helaas lang niet iedereen bereiken door de militaire aanwezigheid van de Ethiopiërs. Maar diegenen die naar ons toe komen of die wij kunnen bereiken, die helpen we. Tot nog toe zijn dat zo'n vijftigduizend mensen. Ze zijn hals-over-kop gevlucht en hebben niets mee kunnen nemen. Wij vragen dus vooral hulp in de vorm van tenten, dekens, keukengerei en dergelijke."

Mengistu is somber over de nabije toekomst. "Er komt hongersnood, of het nu gaat regenen of niet. In de hooglanden van Eritrea zijn de meeste boeren gevlucht toen het tijd was om te planten."

Voedselkonvooi

Wat Eritrea vooral nodig heeft is vrede. Maar bij alle enthousiasme en sympathie die men voor Eritrea en het EPLF kan opbrengen, vraag je je toch af of ook het EPLF niet een beetje schuldig is met betrekking tot de voortdurende oorlog. Zo verschenen er vorig jaar berichten in de pers dat het EPLF een Ethiopisch voedselkonvooi had aangevallen.

Girma Asmerom, woordvoerder van het departement van buitenlandse betrekkingen van de beweging, reageert op een vraag over deze kwestie op een manier alsof hij het al zo vaak heeft moeten uitleggen. Resoluut zegt hij: "Er zijn nog vijf van dergelijke aanvallen geweest, maar die zijn nooit gerapporteerd. Waarom? Omdat het EPLF alleen dan aanvalt wanneer het er zeker van is dat er wapens worden vervoerd. Wij hebben nooit voedselkonvoien aangevallen. Maar als die konvoien militair worden begeleid door het Ethiopische leger, dan ondernemen we actie."

Wat de oorspronkelijke bestemming van het desbetreffende Ethiopische voedselkonvooi ook geweest is, het is inmiddels wel duidelijk dat niet alle aan Ethiopië gegeven hulp op de plaats van bestemming komt. Toen een Canadese journalist vlak na de verovering van Afabet de inderhaast verlaten Ethiopische militaire barakken bezocht, vond hij zakken meel die door westerse hulporganisaties waren gegeven voor, uiteraard, de noodlijdende bevolking en waarvan het niet de bedoeling was dat ze bij het leger zouden belanden. Soortgelijke vermoedens met betrekking tot Eritrea blijken ongegrond te zijn. Alle westerse hulporganisaties die via de ERA hulp geven aan Eritrea, zijn over het algemeen tevreden over de effectieve en eerlijke werkwijze van deze Eritrese organisatie.

Het is te hopen dat bij de hulpstroom vanuit het Westen naar Afrika, Eritrea niet wordt vergeten. "Er wordt in de wereld over alle landen gepraat, maar nooit over Eritrea. Waarom niet? Wij willen alleen maar in vrede ons land bewerken," zegt een oude man die ons in het vluchtelingenkamp Rora Habab, hoog in de bergen, staande houdt.

Hij bedankt de drie journalisten voor hun komst, draait zich om en verdwijnt in het schemerduister. Over zijn witte kleed, de *galabia*, draagt hij een oude winterjas die ooit ergens door een Europeaan is gedragen. Het kledingstuk staat de man potsierlijk, maar beschermt hem wel tegen een mogelijke longontsteking. Want ook in Eritrea kunnen de nachten lang en koud zijn.

streeft naar de opbouw van een socialistische maatschappij door toepassing van het credo: 'vertrouw op eigen kracht'.

Vertrouwen op eigen kracht moeten de Eritreërs wel uit bittere noodzaak, omdat hun strijd lange tijd door de wereld werd doodgezwegen. Hulp voor de hongerende bevolking en voor de slachtoffers van de oorlog kwam vaak slechts mondjesmaat binnen. "Internationaal gerespecteerde organisaties als Unicef en de Wereld Gezondheids Organisatie reageren niet op verzoeken om hulp voor bijvoorbeeld vaccinatieprogramma's voor kinderen," zegt Assefaw Tekeste, een chirurg van het Centrale Ziekenhuis in Orotta. "Iedere keer zeggen ze: wij zijn neutraal en steunen de Eritreërs niet. Waarom niet? Ze gaan wel naar de Swapo (de beweging die strijdt voor de onafhankelijkheid van Namibië, red.) en naar Cambodja. Waarom komen ze hier niet?"

De dokter zwijgt en gaat ons voor naar het sober ingerichte ziekenhuis. We zien een herdersjongetje dat bij Nakfa op een Ethiopische mijn is gelopen. Blind en met nog maar één been zal hij voortaan door het leven moeten gaan. Een peuter heeft napalm-brandwonden opgelopen. Een moeder met één arm geeft haar kind de borst. De oorlog laat hier zijn verschrikkelijkste gezicht zien. Vele inwoners van Eritrea, het leed en de ellende van de oorlog moe, zijn naar veiliger gebieden gevlucht. Bij de leden van het EPLF,

zowel aan het front als daarachter, in ziekenhuis, werkplaats, bakkerij of schoenenfabriek, is het moreel echter hoog en de strijd lust springlevend.

Verbazing

Wie door Eritrea reist, valt van de ene verbazing in de andere. Op medisch gebied functioneren, voor iedereen gratis toegankelijk, ziekenhuizen en eenvoudige apotheken. Een farmaceutisch fabriekje produceert pillen en tabletten. Onlangs werd zelfs de productie van infuusvloeistoffen ter hand genomen. De Belgische monteur die de apparatuur kwam installeren, keek wel even vreemd op toen hij hoorde dat die in een gecamoufleerde container geplaatst moest worden.

Kinderen uit alle lagen van de bevolking gaan naar school. Voor vele meisjes uit vaak traditionele islamitische milieus betekent dit niet minder dan een kleine revolutie. In garages wordt aan auto's gesleuteld. Zelfs een telefoonnet en een openbaar-vervoersysteem functioneren. Dat gebeurt natuurlijk 's avonds en 's nachts, want overdag zouden de activiteiten de aandacht van de Ethiopische bommenwerpers kunnen trekken, met alle rampzalige gevolgen vandien. Alle handelingen ten spijt kunnen de Eritreërs echter bij lange na niet in hun eigen behoeften voorzien. Zo kunnen als gevolg van de heel wat boeren hun land niet bewerken. Droogte en sprinkhanenplagen maken de zaak nog moeilijker.

Hoe ernstig is de situatie nu, vraag ik aan Gebremichael Mengistu, de veldcoördinator van de Eritrese hulporganisatie ERA. Hij vertelt: "1987 was een heel slecht jaar. De boeren hebben een reeks jaren met weinig regen meegemaakt, maar vorig jaar regende het helemaal niet. Toch was de situatie toen nog iets beter dan in de rampjaren 1984 en 1985, omdat we meer hulp kregen en de boeren nog een overschot uit het redelijk goede jaar 1986 hadden overgehouden.

"Ook de vervoerssituatie is verbeterd. In 1985 beschikten we over slechts tien vrachtwagens, nu hebben we er meer dan tweehonderd. Het grootste probleem is en blijft de oorlog. Door de recente gevechten en de afkondiging van de nood-

en Ethiopische militairen FOTO F. EISENLOEFFEL